

Høringsrapport

Regional planstrategi 2016-2020

Vedlegg til fylkestinget 13. og 14.12.2016

Innhald

1.Samandrag av høyringsfråsegner	4
Generelt.....	4
Langsiktige mål og hovudmål	4
Høg sysselsetjing	5
Eit inkluderande samfunn	5
Klima- og miljøvenleg utvikling	5
Samarbeid i ein sterk vestlandsregion	6
Regional planlegging	6
2.Statlege organ.....	8
Fylkesmannen i Hordaland.....	8
Statens vegvesen – region vest.....	8
Jernbaneloverket.....	9
Kystverket Vest.....	10
Avinor	11
Fiskeridirektoratet	11
Noregs vassdrags- og energidirektorat.....	12
Direktoratet for mineralforvaltning.....	12
Utlendingsdirektoratet.....	13
Helse Vest	13
Helse Bergen.....	14
Skatt Vest.....	14
3.Kommunale organ.....	15
Samarbeidsrådet for Sunnhordland.....	15
Askøy kommune.....	15
Austrheim kommune.....	16
Bergen kommune	17
Fitjar kommune.....	18
Fjell kommune	19
Kvam kommune.....	20
Lindås kommune	20
Masfjorden kommune	21
Meland kommune	22
Stord kommune	23
Sund kommune	23
Tysnes kommune	24
Voss kommune.....	25
Øygarden kommune.....	26

4. Verksemdar og organisasjonar.....	27
NHO Hordaland	27
Næringsalliansen.....	27
Vossaløysinga og Vaksdal næringsråd	29
Fiskarlaget Vest.....	29
Den Nationale Scene.....	30
Funksjonshemmedes fellesforbund Hordaland	30
Forum for natur og friluftsliv , Naturvenforbundet Hordaland og Bergen og Hordaland Turlag	31

Innleiing

Høyringsforslag til Regional planstrategi 2016-2020 – Utviklingsplan for Hordaland blei vedtatt i fylkesutvalet 19.mai 2016 og sendt på høyring og offentleg ettersyn 1.juni 2016. Strategien blei kunngjort i Bergens Tidende, Bergensavisa og Haugesunds avis. Strategien blei gjort tilgjengeleg på fylkeskommunens heimesider med opning for å koma med fråsegn. Høyringsfristen var sett til 15.september 2016. Nokre kommunar fekk utsett frist for å handsama strategien i politiske organ. Nokre statlege organ og organisasjonar fekk utsett frist etter påminning om manglande fråsegn.

Det kom i alt 34 fråsegner; 12 frå statlege organ, 15 frå kommunale organ og 7 frå organisasjonar og verksemdar. I denne rapporten er alle fråsegnene presentert og kommentert og det er gitt planfagleg tilråding om eventuelle endringar i strategien. Fullstendige fråsegnene er i tillegg samla i ein eigen rapport.

Høyringsrapporten vil bli formidla til alle høyringsorgan og fylgjer saka til vedtak i fylkestinget. Fylkestinget tek endeleg stilling til innhaldet i planstrategien.

1.Samandrag av høyringsfråsegner

Generelt

Det generelle inntrykket frå høyringsrunden er oppslutning om fylkeskommunens ambisjonar om å vera ein pådrivar for utvikling av fylket i samspel med Hordalandssamfunnet. Prosessen som førte fram til strategiforslaget blir karakterisert som god og organiseringa i ei samrådsgruppa fungerte veldig bra. Fleire ytrar ynskje om å bidra aktivt i gjennomføringa av strategien.

Omtalen av utviklingstrekk og utfordringar har fått god tilbakemelding. Samsvaret med kommunane og næringslivet sin oppfatning er god. Folkehelseperspektivet som grunnleggjande for utvikling av strategien får positiv tilbakemelding. Folketalsprognosane er det ulik oppfatning om, og Bergen kommune viser til særleg stort sprik.

Sjølve framstillinga og forma på strategien får også god tilbakemelding.

Langsiktige mål og hovudmål

Ei rekkje høyringsorgan stiller seg positiv til både langsiktig mål og hovudmål for fireårsperioden. Det er godt samsvar med kommunane sine hovudmål. Måla er gode og inspirerande.

Kommunane Austrheim, Masfjorden og Kvam ynskjer å få fram at det i hovudmålet bør presiserast at det er attraktivt å bu, arbeida og leva i heile fylket. Formuleringa heile fylket kan tolkast om ein ynskjer å tilretteleggja for vekst i heile fylket noko som kan stå i motstrid til å unngå bilbasert utvikling og styrking av sentrumsfunksjonane. Satsing på ein desentralisert senterstruktur i regional plan for attraktive senter vil bidra til å sikra at det blir attraktivt å bu i heile fylket. Det blir ikkje tilrådd å endre formuleringa.

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon påpeikar at universell utforming må leggjast inn som grunnleggjande prinsipp. Krav til universell utforming fylgjer i dag nasjonalt regelverk. I planstrategien er dette særleg vektlagt i samband med offentlege rom og bygningar i sentrum av regionsenter. Dette er ei bevisst prioritering for å satsa koordinert og målretta i dei viktigaste sentrumsområda. Det forhindrar ikkje at universell utforming må liggja til grunn i all planlegging og utbygging. Det samsvarar også med folkehelseperspektivet og eit inkluderande samfunn.

Forum for natur og miljø meiner folkehelseperspektivet må framhevast som eit eige hovudmål. Folkehelseperspektivet er lagt til grunn for planstrategien og gjennomsyrrer strategiar, utviklingsretning og planarbeid. Folkehelse grip inn i alle samfunnsområde. Dette kan forklarast nærare i strategien utan at det blir eit eige hovudmål.

Forum for natur og friluftsliv ynskjer ein klårare definisjon av omgrepet berekraftig utvikling. I sitt innspel er det lagt vekt på definisjon utarbeidd av organisasjonen «Det naturlege steget» inspirert av svenske operasjonaliseringar. Strategien inneheld ei kort utdjuing av omgrepet med særleg vekt på balansen mellom ulike samfunnsområde. Ytterlegare avgrensing er interessant, men ligg utanfor kapasiteten til planarbeidet i denne omgang. Rapporten om utviklingstrekk er bygd opp rundt berekraftomgrepet og neste utgåve av denne kan drøfte berekraftomgrepet.

Høg sysselsetjing

Det er stor oppslutning om at tema sysselsetjing er viktig i fire års perioden og at revisjon av regional næringsplan bør prioriterast. Fleire påpeikar at dette må handle om å skape lønnsame arbeidsplassar i privat sektor. Men offentlege kompetansesarbeidsplassar blir også nemnt. Dette blir fylgt opp i endring av strategien.

Arbeidsplassen som integreringsarena for flyktingar blir framheva av fleire og det er trong for å synleggjera dette i strategien.

Det blir peikt på trongen for å spesifisera bestemte næringar som viktige, som framtidsretta og som miljøvenlege; døme er reiseliv, kultur, marin og maritim sektor, energi og mineralnæring. Det grøne skiftet bør konkretiserast er eit anna innspel. Dette er spørsmål som må handterast i regional næringsplan innafor den overordna langsiktige måla og strategiane i planstrategien. Det krev eit meir omfattande analysearbeid enn det som kan gjennomførast i denne omgang.

Plan for kompetanse og arbeidskraft blir framheva som viktig av fleire høyringspartar mellom anna Helse Vest.

Eit inkluderande samfunn

Høyringa viser at det er viktig å ha fokus på kvalitet i utdanninga. Fjell kommune meiner dette feltet krev ein eigen plan og etterlyser dette. Det er eit tydeleg behov for å styrke den samla innsatsen på dette feltet. Samstundes er det trong for å kartleggje meir kva som er status for kvalitetsarbeidet og oppsummera det arbeidet som alt er i gang. Strategiperioden kan nyttast til eit forprosjekt som kan munne ut konklusjonar på kva som er dei rette grepa vidare også med omsyn til plan.

Fleire høyringsorgan sluttar seg til at det er fokus på frivillige organisasjonar og nærmiljø når det gjeld å byggje eit inkluderande samfunn. Men det blir også frå nokre etterlyst satsing på profesjonelle kulturarbeidarar. Dette er ei prioritering som er gjort i strategien for å understreka sivilsamfunnets rolle, men i praksis kan samarbeid mellom profesjonelle og frivillige organisasjonar vera ei god løysing.

Sysselsetjing og arbeid blir trekt fram som ein føresetnad for inkludering. Dette blir handtert også under sysselsetjingskapittelet og vil bli framheva sterkare.

Fleire er kritisk til at strategien har fokus på regionsenter og ynskjer lokalsenter nemnt. Sentralisering er ein ulempe for mange distriktskommunar blir det framheva. Dette har også vore ei bevisst prioritering for ei koordinert ressursutnytting. Det forhindrar ikkje at kommunar har fokus på andre senter, men den felles satsinga i strategiperioden vil gjelda regionsenter og formuleringa blir oppretthalden.

Nærturområde blir påpeikt som svært godt inkluderingstiltak og viktigeita av grøntstruktur bør framhevast sterkare. Gode senter vil måtta ta omsyn til grøntstruktur og nærturområde. Dette vil bli understreka i strategien.

Kollektivtransport, sykkel og gange som ledd i senterutvikling bør understrekast sterkare blir det uttalt. Dette vil bli framheva i strategien.

Klima- og miljøvenleg utvikling

Tema klima- og miljøvenleg utvikling er det mange høyringsorgan som har innspel til og dei fleste gir sin tilslutning til mål og planane som er foreslått.

Forum for natur og miljø foreslår at tema byter namn til berekraftig samfunn som spelar på lag med naturen. Berekraftomgrepet er vidt og derfor berre nytta i samband med langsiktig mål og heilskapleg planlegging. Dette tema er spissa mot dei viktigaste utfordringane innan klima- og miljø og overskrifta blir oppretthalden.

Klimautfordringa er nemnt i fleire samanhengar. Det blir etterlyst oppdatert status for utslepp og konkrete mål for reduksjon. Dette vil vera innspel til revisjon av klimaplanen.

Tema samfunnstryggleik og beredskap blir etterlyst av fleire kommunar. Tema er relevant for alt planarbeid og strategien vil understreka dette som eit premiss for all planlegging.

Vedtak av regional areal- og transportplan for Bergensområdet blir etterlyst. På grunn av skifte av fylkesting og kommunestyre vil dette arbeidet ta noko lengre tid enn planlagt og slutthandsaming er no stipulert til juni 2017.

Mange av innspela kan adresserast til regional transportplan der arbeidet alt er starta. Døme på dette er konkretisering av nullvekstområdet for personbiltransport, høgare ambisjonsnivå for redusert biltransport, større vekt på sykkel og gange, meir vekt på sjøtransport og hamner, satsing på utvikling langs jernbanen Bergen-Voss, bruk av intelligente transport system (ITS) basert på datateknologi. Innspela vil bli innarbeidd i planstrategien, og nokre av dei kan konkretiserast i transportplanen.

Regional plan for godshamn ventar på regjeringa sitt vedtak i samband med Konseptvalutgreiing for logistikk-knutepunkt. Fjell og Sund kommunar meiner planen ikkje er naudsynt dersom tema er lokalisering. Det er fortsatt grunn til å venta på regjeringa sin konklusjon, og deretter ta stilling til om planarbeidet skal fortsetja som den regionale planen der arbeidet er starta.

Regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar får brei oppslutning. Det blir uttalt at planen bør omhandla både land og sjøareal. Behovet for sjøvern blir påpeikt av fiskarlaget. Meland kommune meiner planen berre bør omfatta kulturminne som er fylkeskommunens ansvarsområde. Regionale planar skal sjå ulike forhold i heilskap, verka samordnande og omfatta ofte fleire forvaltningsnivå. Det er ikkje aktuelt å snevra planarbeidet inn til berre å omfatta kulturminne.

Forum for natur og miljø foreslår ein eigen plan for grøn konkurransekraft. Miljømål skal i prinsippet integrerast i alle sektorar si verksemd. Det blir derfor viktig å formidla satsinga på grøn konkurransekraft inn mot revisjon av regional næringsplan.

Samarbeid i ein sterk vestlandsregion

Fleire høyringsorgan har uttalt seg positiv til satsinga på samarbeid i ein Vestlandsregion. Utviklinga går fort og tema må oppdaterast. Kommunane ber om å bli trekt inn i arbeidet. Kultur, samferdsel og digital infrastruktur og næringsutvikling blir støtta som viktige fokusområde.

Frå Næringsalliansen blir det spesielt framheva at ein Vestlandsregiona må få meir makt enn dagens fylkeskommunar. Øygarden kommune påpeikar ein interessomotsetnad mellom kommune og fylkeskommune og ber om at nærleiksprinsippet må definerast nærare.

Regional planlegging

Fleire høyringsorgan støttar intensjonen om begrensa talet på nye planar og slå saman planar. Auka vekt på gjennomføring får tilslutning. Kommune- og regionreform blir også nemnt som grunngeving.

Fleire viser interesse for å delta i vidare planarbeid. Det blir påpeikt frå kommunane at ein ynskjer eit reelt samarbeid, ikkje berre samråd. Det vil bli lagt stor vekt på kommunane som samarbeidspart i planprosessane. Det må skreddarsyast samarbeidsorgan for kvar plan som gjer at dei som blir berørt får ein relevant posisjon i planprosessen. For arealretta planar er det særleg viktig med omfattande samarbeid med kommunane.

På den andre sida vil det kunne vera ulike interesser i eit spørsmål når ein ser det frå kommunalt nivå og regionalt. Regjeringa meiner fylkeskommunen må ha ei sterkare rolle i overordna arealplanlegging for å løysa dei utfordringane ein står framfor. Skal fylkeskommunen klara å oppfylle desse krava må planprosessar og plangjennomføring byggja på ein aksept av denne rolla. Gjennom regional planlegging kan ein oppnå meir effektive og føreseielege planprosessar på kommunalt nivå, noko alle er tent med.

Fleire ber om at regional planstrategi ligg føre når arbeidet med den kommunale planstrategien startar opp. Kommunal og regional planstrategi er i utgangspunktet parallelle prosessar i tid. Men det er føremålstenleg å starte arbeidet med utviklingstrekk og folkehelsestatus så tidleg at det kan leggjast fram alt ved konstituering av fylkestinget og formidlast til kommunane. Arbeidet med utfordringar kan og liggja i forkant. Sjølve planstrategien bør koma så tidleg som råd og vil ofte vera i forkant av kommunane. Men strategien må eigast av det nyvalde fylkestinget. Uansett vil eit godt samspel med kommunane vera naudsynt og skjer også i form av ei rekke andre tiltak.

Nokre høyringsorgan stiller spørsmål ved at ein regional plan kan overstyra ein annan til dømes regional plan for attraktive senter og skulebruksplanen. I planstrategien vil det blir nærare forklart korleis planar påverkar kvarandre. Ein regional plan etter plan- og bygningsslova vil vera overordna ein temaplan.

2. Statlege organ

Fylkesmannen i Hordaland

Fråsegn ved: Assisterande fylkesmann

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Proessen fram til høyringsforslag har vore god og inkluderande. Fylkesmannen er godt nøgd med korleis tidlegare innspel frå fylkesmannen er tatt omsyn til.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Ser fram til revisjon av klima- og energiplanen og regional transportplan som følgje av dei store utfordringane innan klimafeltet. Ny plan for areal, natur- og kulturminneressursar kan bli eit godt verktøy for den kommunale arealplanlegginga. Behovet for oppdeling av planen for å sikre framdrift bør vurderast. Støttar at planen tek tak i regionale og nasjonale verdiar. Utfordringane i sjøområda og i fjellområde kan ikkje handterast av kvar ein-skild kommune.	Til etterretning Til etterretning
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Statens vegvesen – region vest

Fråsegn ved: Avdelingsdirektør veg og transport

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Oppbygginga er oversiktleg og god	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål	Godt samsvar med nasjonale og regionale mål i statens vegvesen. Ser fram til godt samarbeid om felles strategiar.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		

Eit inkluderande samfunn	Gjennomføring av regional plan for attraktive senter er viktig. Saknar oppfølging av nasjonal gåstrategi og nasjonal sykkelstrategi. Bør sei noko om korleis ein bør bruke og prioritere eksisterande gateareal.	Vil synleggjera gange og sykling i høve til senterutvikling.
Klima- og miljøvenleg utvikling	Målsetjinga er i tråd med Statens vegvesen sitt samfunnsoppdrag. Påpeikar at det frå statleg hald er ei balansert satsing på kollektivtransport, sykkel og gange. Rett verksemd på rett plass og 10-minuttarsbyen er viktig planpolicy. Saknar ei meir tydeleg satsing på ny teknologi. Satsing på Intelligente transportsystem er avgjerande i åra fram til 2020.	Til etterretning Å framheva kollektivtransport har vore ei prioritering i høve til kva som gjer størst effekt på kort sikt i høve til miljø og klima. Innspel også til regional transportplan. Skal framheva ny teknologi betre, og som innspel til regional transportplan.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	I tråd med Statens vegvesen sitt samfunnsoppdrag.	Til etterretning
Regional planlegging	Understrekar behovet for å leggja vekt på gjennomføring og avgrensa talet på nye planar. Må også sikre gjennomføring av samanfallande mål og arbeide med prioritering og styring av målkonfliktar. Ein bør også unngå overlapping mellom planar. Viser til at årleg revisjon av handlingsprogram er lovfesta.	Vil bli arbeidd med styringsystem for regional planlegging for å møte desse utfordringane. Loven er nettopp endra slik at det no er opna for revisjon etter behov.

Jernbaneverket

Fråsegn ved: Plan- og utviklingsdirektør, Strategi og samfunn, strategi sør og vest

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Stør opp om hovudgrepa.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Vektlegging av klima og miljø er i samsvar med Nasjonal transportplan 2018-2029. Regional plan for areal og transport i Bergensområdet viktig å vedta slik at føringane frå planen blir premiss for vidare samordning.	Regional areal og transportplan er under slutføring .

	<p>Regional transportplan må leggja nullvekstmålet i personbiltransporten til grunn rundt dei store byane. By-miljøavtale som berre omfattar Bergen er ikkje tilstrekkeleg. Nullveksten må også sikrast i pendlingsomlandet til Bergen og i sentrale knutepunkt i Bergensregionen.</p> <p>Bustad- og næringsareal må i hovudsak lokaliserast i område som står opp om gange, sykkel og kollektivtransport.</p> <p>Området der nullvekstmålet skal gjelde må konkretiserast nærare.</p> <p>Viser elles til uttale til planprogram for Regional transportplan.</p>	<p>Blir ivaretatt i regional plan for areal og transport.</p> <p>Område for nullvekstmålet blir spelt inn til regional transportplan.</p>
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Kystverket Vest

Fråsegn ved: Seniorrådgjevar

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Generelt positiv til fokus på vekst og utvikling på Vestlandet.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Ynskjer større fokus på miljøgevinsten ved å flytte godstransport over på kjøl og viser til nasjonale forventingar til planlegging. Farleier, godsterminalar og hamner må prioriterast i planane. Viser til stortingsmelding frå juni 2016 «På rett kurs» om tilrettelegging for sjøtransport. Vestlandet har den mest omfattande trafikken og prognosar tilseier ein vekst på 41% fram mot 2040.	Vil synleggjera sjøtransport under kapittelet. Innspel også til regional transportplan og ny godshamn i Bergensområdet.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Avinor

Fråsegn ved: Lufthavndirektør Flesland

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Bergen lufthamn er Norges nest største flyplass og hovudflyplass for Vestlandet, er sentral i den overordna strategiske utviklinga og bør nemnast i strategien. Bidrar til nasjonal og regional verdiskaping.	Vil bli nemnt under infrastruktur for næringslivet.
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Areal til utvikling av Flesland flyplass må sikrast i arealplanar.	Utvikling av Flesland flyplass er relevant for fleire planar; regional transportplan, klima- og energiplan og regional næringsplan.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Fiskeridirektoratet

Fråsegn ved: Seksjonssjef

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Viser til regjeringa sin varsla havmelding våren 2017 som vil presentera strategi for vidare vekst. Fylket har klare fortrinn for å ta ei leiande rolle og fungere som lokomotiv. Bør framheva fylket sin rolle som lokomotiv betre.	Havet og sjøareala som ressurs vil bli framheva sterkare.
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Noregs vassdrags- og energidirektorat

Fråsegn ved: Regionsjef

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Ingen merknader.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Direktoratet for mineralforvaltning

Fråsegn ved: Seksjonsleiar

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Mineralnæringa kan gje fleire arbeidsplassar i primær og sekundærnæringar og kompensere for nedgangen i industriarbeidsplassar. Bør sjå på uttak i eit langsiktig perspektiv og vurdere forlenga drift ved eksisterande anlegg.	Til etterretning
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Viser til regjeringa sine forventningar til regional planlegging punkt om mineralressursar. Utslepp av klimagassar og slitasje på infrastruktur kan reduserast med kortare transportveg frå uttak til foredling og kunde. Sluttar seg til at berekraftig forvaltning av mineralar kan gje konkurransefortrinn på lengre sikt. Tilslutning til at det utarbeidast ein ny regional plan for areal, natur – og kulturminneressursar, men påpeikar at verdien av tilgjengelegheit av pukk og grus truleg kan vera høgare enn tidlegare antatt.	Til etterretning
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		

Regional planlegging		

Utlendingsdirektoratet

Fråsegn ved: Seksjonsleiar

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn	Positiv til at strategien vektlegg organiserte og uorganiserte aktivitetar i nærmiljøet som middel til å fremje integrering av innvandrarak.	Til etterretning
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Helse Vest

Fråsegn ved: Fagdirektør

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Utfordringbiletet for Hordaland og Vestlandet er lyfta fram på ein oversiktleg og systematisk måte. Prisverdig at folkehelseperspektivet er trekt opp som rådande perspektiv for planarbeid.	Til orientering
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Viktig plan for Helse Vest er Regional plan for kompetanse og arbeidskraft	Til etterretning og vidare orientering til planarbeidet.
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Heilskapstenking kring infrastruktur, arealdisponering og transport er viktig i eit samfunnstryggleiksperspektiv og grunnleggjande for den helsemessige beredskapen.	Til etterretning
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Helse Bergen

Fråsegn ved: Administrerande direktør

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Hovudmåla er relevante for komande fire års periode.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Helse Bergen er ein av dei største arbeidsplassane i regionen og viktig aktør og samarbeidspart. Ein sterk Vestlandsregion vil kunne få positive ringverknader både når det gjeld sysselsetjing/rekruttering, forskning og innovasjon.	Til etterretning
Regional planlegging		

Skatt Vest

Fråsegn ved:

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Støttar hovudmåla	
Høg sysselsetjing	Skatteetaten kan bidra med å skapa like konkurransevilkår ved å handheva regelverk, yta tenester til etablerarar og gje støtte ved bruk av utanlandsk arbeidskraft. IKT er eit satsingsområde også i skatteetaten. Dette fell saman med Skatteetatens strategiske satsingsområde.	Næringsplanen bør fanga opp relevante satsingsområde i skatteetaten, særleg for etablerarar og utanlands arbeidskraft.
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

3. Kommunale organ

Samarbeidsrådet for Sunnhordland

Fråsegn ved: Samarbeidsrådet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Dei skisserte utfordringane og muligheitene gir eit godt bilete av situasjonen i Hordaland.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål	Stiller seg bak langsiktige mål og hovudmål.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Positivt til samarbeid, men stiller spørsmål ved om planen er oppdatert i høve til dei konkrete forhandlingane som pågår. Positivt til at vestlandsperspektivet skal innarbeidast i regional transportplan. Samarbeidsrådet ynskjer ei aktiv rolle i arbeidet med ein Vestlandsregionen.	Planstrategien oppdaterast i tråd med arbeidet med Vestlandsregionen.
Regional planlegging	<p>Positivt til at ein ikkje startar opp for mange planar</p> <p>Meiner det er uheldig at fylkesdelplan for Sunnhordland fasast ut. Fase to i gjennomføringa gjeld perioden 2016-2025 og det er aktuelle tiltak som samarbeidsrådet prioriterer, mellom anna «Bussen i Sunnhordlandsbassenget». Det bør gjerast ein statusrapport for arbeidet.</p> <p>Stiller spørsmål ved om til dømes regional plan for attraktive senter låser andre planar til dømes skulebruksplanen. Positivt at ting heng saman og at det er ein raud tråd. Viser til at både tannhelseplanen og skulebruksplanen styrkar regionale senter. Kan gje uheldige utslag for Rubbestadneset og Fitjar vidaregåande skule.</p>	<p>Fleire regionale planar dekkjer eller vil dekkje tema i Sunnhordlandsplanen. Det vil bli gjort ein gjennomgang av tiltak som er relevant å vidareføra ved revisjon av regionale planar. Utfasing tilrås oppretthalde.</p> <p>Forholdet mellom planar vil bli konkretisert. Overordna sektorovergripande regionale planar må leggjast til grunn for temaplanar innan tenesteområda i fylkeskommunen.</p>

Askøy kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
------	---------	--------------------

Generelt	Positiv til at regional planstrategi set felles retning for utvikling av Hordalandssamfunnet. Høyringsforslaget er oversiktleg og med tydelege prioriteringar. Ser fram til medverknad i relevant planarbeid.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål	Mål og strategiar er i samsvar med Askøy kommune sine egne satsingar.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn	Prioriteringane i det helsefremjande arbeidet er i samsvar med kommunen sine.	Til etterretning
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Austrheim kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Langsiktige mål bør presisera at det må vera attraktivt og bu, arbeida og leva i heile fylket.	Dette kan tolkast som eit signal om å leggja til rette for bilbasert utbygging og at tenester skal vera like tilgjengeleg over alt. Dette har ikkje vore intensjonen i strategien.
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Det bør utformast meir konkrete langsiktige strategiar for å ta klimaomsyn. Avstandsurempar må reduserast i heile fylket og i grenseområdet mot fylket i nord.	Klimaplanen vil innarbeida meir konkrete strategiar om klimaomsyn. Avstandsurempar skal reduserast, men det må prioriterast strengt med omsyn til nye vegprosjekt.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Bergen kommune

Fråsegn ved: Bystyret

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	<p>Framhevar samrådsgruppa i strategiarbeidet som har bidratt positivt til samkjøring og samling om felles utfordringar.</p> <p>Påpeikar stor sprik mellom befolkningstal frå SSB og frå fylkeskommunen.</p>	<p>Til etterretning</p> <p>Vil vurdere tala nærare.</p>
Langsiktig mål og hovudmål	Hovudmåla byggjer godt opp under viktige område for Bergen kommune. Synleggjer at det er viktig med godt samspel politisk og administrativt. Bergen kommune ønsker å bidra til samkjøring.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	<p>Næringspolitikken må bidra til å skape lønsame arbeidsplassar i privat sektor. Støttar målsetjinga om å ta i bruk ny teknologi og viser til IT-strategien for Bergen der det heiter at digitalt skal vera fyrsteval for kommunens tenester til brukarar, næringsliv og anna offentleg forvaltning. Innan helse- og omsorgstenester er ny teknologi høgt prioritert.</p> <p>Regional plan for kompetanse og arbeidskraft bør leggja til grunn omstillingsevne både i arbeidsstokken og i utdanningssystemet. Dette er ivaretatt i planstrategien.</p> <p>Sysselsetjing av flykningar er ei stor utfordring for integrering og det er for lite omtalt i strategien.</p> <p>Omstillingsevne og vilje blir avgjerande for framtida og det offentlege kan bistå med å styrke eksisterande klynger og innovasjonsmiljø. Klyngesatsingane bør koma sterkare fram i strategien. Planstrategien bør synleggjøre arbeid med smarte regioner og smarte byar.</p> <p>Regional planstrategi bør inkludere kultur som eige punkt og dei kreative og kulturelle næringane som eige underpunkt under sysselsetjing.</p>	<p>Til etterretning</p> <p>Til etterretning</p> <p>Endring av planteksten slik at dette blir tydelegare.</p> <p>Endring av planen slik at klyngesatsinga blir tydelegare.</p> <p>Endring av planen slik at kulturnæringar kjem fram</p>
Eit inkluderande samfunn	Eit aktivt kulturliv, med både amatørar og profesjonelle aktørar og offentleg innsats bør framhevast sterkare i strategien.	Endring av planen slik at dette kjem fram.
Klima- og miljøvenleg utvikling	<p>Klima- og miljøutfordringane krev eit grønt skifte. Forslaget til strategi er i stor grad i samsvar med byrådets forslag til Grøn strategi for Bergen. Dette krev eit gode samarbeid mellom Bergen kommune og fylkeskommunen. Ber om at det blir lagt vekt på kommunens mål om 10% reduksjon i personbiltransporten i kommunen.</p> <p>Større arrangement i Bergen kommune må sikrast klimavenleg gjennomføring.</p> <p>Kommunens innkjøpsmakt skal også nyttast og kan bidra med panteordningar.</p>	<p>10% målet blir spelt inn til revisjon av regional transportplan og revisjon av klimaplanen, og areal og transportplanen saman med oppdaterte mål frå nasjonalt nivå.</p> <p>Innspel til revisjon av klimaplanen.</p>

	<p>Styrking av samordna areal- og transportplanlegging er ein føresetnad for å lukkast med klima- og miljømåla. Fylkeskommunen har viktige verkemiddel for å nå byrådetts ambisjon om at Bergen skal bli den grønne storbyen i Norge. Viktig å slutføre regional areal og transportplan som grunnlag for bymiljøavtale og byutviklingsavtale.</p> <p>Regional areal, natur- og kulturminneressursplan bør omhandla både land og sjø. Viser til at akvakulturnæringa kan utviklast meir landbasert</p>	<p>Innspel til revisjon av klimaplanen.</p> <p>Fylkeskommunen arbeider med slutføring av planen. Framdrift blir avgjort i styringsgruppa.</p> <p>Til etterretning</p>
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	<p>Byrådet ser fram til eit godt samarbeid om å utvikle Bergensregionen og Vestlandet.</p> <p>Koordinering og samarbeid mellom det offentlege, næring og FOU er ein viktig suksessfaktor og må gies stor merksemd.</p>	<p>Til etterretning</p> <p>Til etterretning</p>
Regional planlegging	Støttar ambisjonen om å gjennomføra vedtekne planar og begrensa nye.	Til etterretning

Fitjar kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Måla fangar opp dei største utfordringane framover.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	Stort behov for omstilling grunna færre sysselsette innan olje- og gassnæringa. Fylket må synleggjera mogelegheiter rundt i fylket. Revisjon av næringsplanen må ha høg prioritet. God samhandling med kommunane, næringslivet og utdanningsinstitusjonane viktig for å få resultat.	Til etterretning
Eit inkluderande samfunn	Strategien bør omfatta både lokale og regionale senter, ikkje berre regionsenter.	Planen blir ikkje endra.
Klima- og miljøvenleg utvikling	Samfunnstryggleik og beredskap bør synleggjerast og kunne vore ein eigen strategi.	Tema blir synleggjort som førande for all planlegging, men det er ikkje aktuelt med ny strategi. FylkesROS for Hordaland er relevant grunnlagsdokument.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Framtidig kommune- og regionstruktur må føra til god gjennomføring av prioriterte utfordringar, planstrategiar og tiltak.	Til etterretning
Regional planlegging	Svært viktig at planane blir til i eit nært samarbeid med kommunane.	Nært samarbeid med kommunane skal koma tydelegare fram som innspel til medverknad.

	<p>Regional planstrategi bør liggje føre kommunane sine strategiar.</p> <p>Ein plan bør ikkje vera styrande for ein annan. Senterstrukturplanen kan få uheldige følger for fleire skular og Fitjar kommune kan ikkje stilla seg bak dette.</p> <p>Planstrategien må ha strategi for korleis ein skal få best mogeleg eigarskap til strategiar og planar.</p> <p>Stør målsetjinga om at det ikkje startas opp ei mengd nye planar, men fullfører dei som alt er vedtatt.</p>	<p>Neste planstrategi bør koma i forkant av kommunane sine, men likevel mykje parallelt. Fylkeskommunen har sendt eige brev om forventingar til kommunal planstrategi.</p> <p>Plansystemet vil bli omtalt i planstrategien. Regionale planar er overordna temaplanar.</p> <p>Det vil bli gitt føringar for medverknad i planarbeid på generell basis.</p> <p>Til etterretning</p>

Fjell kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Medverknad og dialog med kommunane har vore sikra gjennom gode grep.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Tilslutning til regional plan for næring og regional plan for kompetanse og arbeidskraft. Utdanning og arbeid er viktig for god integrering og dette perspektivet bør med i planen.	Integreringsperspektivet skal koma betre fram i planen.
Eit inkluderande samfunn	<p>Påpeikar trong for plan som adresserer overgangane mellom utdanningssystem og institusjonar, med særleg fokus på fråfall i skulen. Desse utfordringane går på tvers av kommunegrensen og det er ikkje tilstrekkeleg med prosjekt som nemnt i strategien.</p> <p>Gruppa einslege mindreårige flyktningar må ha særleg merksemd i planar som gjeld oppvekst.</p>	Ser behov for ein eigen plan, men av omsyn til å halda talet planar nede vil ein begrensa arbeidet til eit førebuande prosjekt.
Klima- og miljøvenleg utvikling	<p>Særleg behov for godt kunnskapsgrunnlag og regional koordinering av havbruksverksemd.</p> <p>Forpliktande regional arealplanlegging må forklarast betre.</p> <p>Ser ikkje trong for regional plan for godshamn dersom det gjeld lokalisering. Bergen kommune og Fjell kommune er samde.</p>	<p>Innspel til regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar.</p> <p>Strategien vil bli endra slik at forpliktande blir betre forklart.</p> <p>Planarbeidet vil fortsatt avventa avgjerd i regjeringa. Strategien blir ikkje endra.</p>

Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Fylkeskommunens kan spela ei rolle som pådrivar og koordinator for digital infrastruktur over kommunegrensen. Ein analyse som foreslått er starten på ei slik utvikling. Samferdsel og kollektivtilbod må ha særleg fokus i Vestlandsregionen.	Til etterretning
Regional planlegging	Regionale planar bør utarbeidast i samarbeid med kommunar, ikkje berre samråd. Utarbeiding av planar må skje i nært samspel med næringsliv og utdanningsinstitusjonar. Oppdeling av fylket i mindre regionar med felles arbeidsmarkand bør vurderast. Bør vera varsam med nye planar på grunn av mogeleg ny kommune- og fylkesstruktur.	Vil leggja vekt på samarbeid med kommunar i plan- og gjennomføring. Til etterretning Planavgrensinga vil vera avhengig av utfordringsbiletet og varierer. Felles arbeidsmarknad er aktuelt i samordna areal og transportplanar. Tilhøvet til regionreforma og mogeleg utsetjing vil bli omhandla i strategien.

Kvam kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Godt grunnlag for planlegging.	Til etterretning
Langsiktig mål	Viktig å ta heile fylket i bruk og forvalta naturgitte ressursar på ein slik måte at fylket vert attraktivt også i framtida.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Lindås kommune

Fråsegn ved: Kommunestyret

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		

Langsiktig mål og hovudmål	Positiv til langsiktige mål og hovudmål. Samsvarar med kommunens egne mål.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	Vil gje gode rammer for næringslivet med utgangspunkt i Knarvik som regionsenter og definerte nær-senter. Tilrettelegging for nyetablering vil vera i fokus i kommunen.	Til etterretning
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Regional areal- og transportplan for Bergensområdet legg til rette for vekst i bustader og næringsareal innafor berekraftige rammer. Samordna areal og transportplanlegging blir lagt til grunn for utvikling i Lindås. Fortetting og senterutvikling rundt regionsenteret Knarvik, og i lokalsentera Ostereidet, Lindås og Alversund vil prioriterast. Vil leggje til rette for helsefremjande samfunnsplanlegging i heile kommunen.	Til etterretning
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Masfjorden kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Fangar opp mange viktige utfordringar. Godt dokument.	
Langsiktig mål	Sentralisering og avstandsulempene ikkje godt nok fanga opp. Saknar ei målsetjing om at det skal ver attraktivt å bu og leva i alle delar av Hordaland og strategiar for dette.	Regional plan for attraktive senter har mål om nærleik til tenester. Ein måte i oppnå dette på er å definera ein klår senterstruktur som gjer det enklare å planleggja for desentralisering. Planstrategien vil ikkje endrast.
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Meland kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Understrekar trongen for medverknad, partnerskap og gjensidig samarbeid. Regionale planar har stor verknad for arealforvaltning og samfunnsutvikling. Kommunen ynskjer å vera ein reell medspelar i utforminga av regionale planar.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Positiv til revisjon av regional næringsplan. Det bør koma fram at det må vera eit samarbeid med næringslivet, utdanningsinstitusjonane og kommunane i planprosessen.	Til etterretning og innspel til regional næringsplan.
Eit inkluderande samfunn	<p>Svært positiv til at ein vil arbeida for strategiar for å samordne arbeidet med kvalitet i utdanningssystemet.</p> <p>Regional plan for attraktive senter kan oppfatast som litt rigid og til hinder for god utvikling. Effektivisering av samferdseltilbodet er det viktigaste for utvikling av regionale senter og tettstader. Kollektivtransport, gang og sykkelveggar burde vore meir sentralt i strategien.</p> <p>Regionsenter er sterkt vektlagt. Det er viktig å leggja til rette for levande bygder samstundes som ein styrkar regionsenter.</p>	<p>Til etterretning</p> <p>Vil endre strategien slik at kollektivtransport, sykkel og gange kjem betre fram både under inkludering og miljøvenleg utvikling</p> <p>Prioritering av regionsenter blir oppretthalde, men understrekar sterkare at samspillet med bygdene rundt er viktig.</p>
Klima- og miljøvenleg utvikling	Stiller spørsmål ved kvifor planstyrt areal- og naturressursforvaltning er framheva så sterkt i utviklingsplan for fylkeskommunen. Innhaldet i ein regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar verkar ambisiøst. Fylkeskommunen kan med fordel laga ein plan for kulturminneinteresser som er innafor fylkeskommunens ansvarsområde. I planprosessen må fylkeskommunen ha eit nært og forpliktande samarbeid med kommunane.	Regional plan er ikkje ein plan for fylkeskommunen, men for fylket inkludert kommunar og statlege organ i tillegg til fylkeskommunen. Det er eit ynskje om færre planar og meir samordning av arealpolitikk. Strategien blir oppretthalde.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Dette er eit av det mest sentrale i strategien og har ikkje vore prioritert nok tidlegare. Regionalt nivå sin rolle som pådrivar for å fremje felles interesser for kommunane innan næringsliv og transport bør forsterkast i strategien, særleg jernbane, E16 og E 39.	Strategien blir endra slik at fylkeskommunens rolle kjem sterkare fram.
Regional planlegging	<p>Ber om at planen tydelegare viser kva planar som skal lagast i perioden.</p> <p>Rår til at omfanget av regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar vert redusert til kulturmine.</p>	<p>Vurderer endring av layout for å synleggjera planar som skal lagast.</p> <p>Omfanget av regional areal natur- og kulturminneressursar blir oppretthalde.</p>

Stord kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Mål og strategiar samsvarar med oppfatning av viktige tema.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	Viktig tema. Revisjon av regional næringsplan sentralt og må omfatta omstillingsbehovet og potensialet i lokalsamfunna. Forskingsfeltet er svært viktig del av næringsplanen.	Innspel til regional næringsplan.
Eit inkluderande samfunn	Strategien bør omfatta også lokale senter, ikkje berre regionale. Strategiane for vidaregåande opplæring er gode og bør reflekterast i skulebruksplanen.	Prioritet på regionsenter i fire års perioden blir oppretthalde.
Klima- og miljøvenleg utvikling	Saknar forankring av samfunnstryggleik og beredskap i strategien.	Samfunnstryggleik og beredskap er ikkje fokusert, men vil liggja som premiss for all planlegging. Kan presiserast at ROS-analysen for Hordaland må leggjast til grunn for anna planlegging.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Region- og kommunestruktur må gjera det mogeleg å gjennomføra planar og tiltak.	Til etterretning
Regional planlegging	Planstrategien bør liggja føre når kommunane startar sitt arbeid. Planarbeidet må sikrast god forankring lokalt i kommunane og hos sentrale aktørar. Informasjon om planstrategien og regionale planar må bli betre og ansvaret for gjennomføring må tydeleggjerast.	Arbeidet med utviklingstrekk og folkehelse rapport kan med fordel vera ferdigstilt før valet. Utfordringsdokumentet bør utformast så tidleg at kommunane kan nytte det i si planlegging. Sjølve planstrategien er ein parallell prosess. Forankring i kommunane er ei prioritert oppgåve i regional plan og blir streka under i strategien.

Sund kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Medverknad og dialog med kommunane har vore sikra gjennom gode grep.	Til etterretning

Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Tilslutning til regional plan for næring og regional plan for kompetanse og arbeidskraft. Utdanning og arbeid er viktig for god integrering og dette perspektivet bør med i planen.	Integreringsperspektivet skal koma betre fram i planen.
Eit inkluderande samfunn	Påpeikar trong for plan som adresserer overgangane mellom utdanningssystem og institusjonar, med særleg fokus på fråfall i skulen. Dette er utfordringane går på tvers av kommunegrensen og det er ikkje tilstrekkeleg med prosjekt som nemnt i strategien. Gruppa einslege mindreårige flyktningar må ha særleg merksemd i planar som gjeld oppvekst.	Ser behov for ein eigen plan, men av omsyn til å halda talet planar nede vil ein avgrensa arbeidet til eit førebuaende prosjekt.
Klima- og miljøvenleg utvikling	Særleg behov for godt kunnskapsgrunnlag og regional koordinering av havbruksverksemd. Forpliktande regional arealplanlegging må forklarast betre. Ser ikkje trong for regional plan for godshamn dersom det gjeld lokalisering. Bergen kommune og Fjell kommune er samde.	Innspel til regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar. Planen vil bli endra slik at forpliktande blir betre forklart. Blir avklart når regjeringa har tatt stilling til KVUen.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Fylkeskommunens kan spela ei rolle som pådrivar og koordinator for digital infrastruktur over kommunegrensen. Ein analyse som foreslått er starten på ei slik utvikling. Samferdsel og kollektivtilbod må ha særleg fokus i Vestlandsregionen.	Til etterretning
Regional planlegging	Regionale planar bør utarbeidast i samarbeid med kommunar, ikkje berre samråd. Utarbeiding av planar må skje i nært samspel med næringsliv og utdanningsinstitusjonar. Oppdeling av fylket i mindre regionar med felles arbeidsmarkand bør vurderast. Bør vera varsam med nye planar på grunn av mogleg ny kommune- og fylkesstruktur.	Vil leggja vekt på samarbeid med kommunar i plan- og gjennomføring. Til etterretning Planavgrensinga vil vera avhengig av utfordringsbiletet og varierer. Felles arbeidsmarknad er aktuelt i samordna areal og transportplanar. Tilhøvet til regionreforma og mogleg utsetjing vil bli adressert i strategien.

Tysnes kommune

Fråsegn ved: Formannskapet

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		

Langsiktig mål og hovudmål	Mål, strategiar og planar omhandlar det som synest å vera dei viktigaste oppgåvene framover.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	Høg sysselsetjing må ha høg prioritet. Revisjon av næringsplanen viktig.	Til etterretning
Eit inkluderande samfunn	Strategiein bør også prioritera lokale senter, ikkje berre regionsenter.	Planstrategien har gitt regionsenter prioritet ut i frå eit ynskje om å samordna ressursinnsats frå regionalt nivå.
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Ny regionstruktur må gjera det enklare å møte utfordringane i planstrategien.	Til etterretning
Regional planlegging	<p>Planarbeidet må gjennomførast i tett samspel med kommunane og andre aktørar og oppfattast positivt i lokalsamfunna. Ansvar for gjennomføring må klarleggast og integrerast i kommunane sine planar og strategiar.</p> <p>Saknar tema samfunnstryggleik og beredskap</p> <p>Planstrategien bør liggja føre kommunane sitt arbeid med kommunal planstrategi.</p> <p>Planar er ikkje alltid plassert logisk under hovudmål, det bør gis referanse til fleire mål for einskilde planar.</p>	<p>Regional planstrategi skal endrast og tydeleggjere tilhøvet til kommunane både i planprosess og gjennomføring .</p> <p>Vil presisera tema samfunnstryggleik og beredskap som grunnleggjande for all planlegging.</p> <p>Utviklingstrekk og folkehelsestatus bør liggja føre til konstituering etter valet. Utfordringar bør kome tidleg etter konstituering slik at ein har felles oppfatningar og kunnskapsgrunnlag vidare.</p> <p>Strategien blir endra slik at det vert vist til fleire hovudmål når det er relevant.</p>

Voss kommune

Fråsegn ved: Formannskap/plan og økonomi

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		

Klima- og miljøvennleg utvikling	Understrekar den regionale verknaden ein ny jernbane og veg mellom Arna og Voss kan få. Kollektivakse mellom Bergen og Voss må tilretteleggjast. Folkeveksten i Bergensområdet kan tas ved stasjonar og nærområde til banen på ein klimavenleg måte. Fylkeskommunens rolle som regional utviklingaktør kan spela ei viktig rolle.	Spelast inn til arbeidet med regional transportplan og fylgjast opp som del av utvikling av attraktive senter.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Øygarden kommune

Fråsegn ved: Kommunestyret

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Forslaget er oversiktleg og kortfatta og greitt å lesa og forstå. Deltakinga i prosessen har vore brei. Kommunane har fått spelt inn sine synspunkt.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål	Sluttar seg til dei langsiktige måla og hovudmål.	Til etterretning
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvennleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Nærleiksprinsippet bør utdjupast. Kan vera ulike syn mellom regionalt og kommunalt nivå og det lokale sjølvstyret kan bli utfordra.	Nærleiksprinsippet vil bli forklart nærare.
Regional planlegging	Positiv til å redusera antall planar, men ber om vurdering av ytterlegare reduksjon.	Til etterretning

4. Verksemdar og organisasjonar

NHO Hordaland

Fråsegn ved: Regiondirektør

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	God skildring av situasjonen for næringslivet i Hordaland. Næringslivet er opptatt av føreseielege rammevilkår og ber om av planarbeidet bidrar til dette.	Til etterretning
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing	Næringslivet bidrar gjerne i vidare planarbeid innafor tema regionale næringsområde, transport, regional samhandling og samordning og samferdselinfrastruktur. Hordaland har næringer som er innafor Storting og regjering sine satsingar: maritime, marine, energi, media, reiseliv og kulturbasert næringsliv. Dette må prioriteras i oppfølginga, og i særleg grad marine og maritime. Nedgangen i oljesektoren er kompensert gjennom andre industriprodukt. Eksportretta industri må satse på innovasjon og utvikling.	Innspel til regional næringsplan og regional transportplan
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Infrastrukturutfordringane må løysast nasjonalt og regionalt og i ein sterk region må Hordfast vera rygg-rada.	Prioritering av prosjekt som bind saman vestlandet er spelt inn til Vestlandsrådet og regional transportplan.
Regional planlegging		

Næringsalliansen

Fråsegn ved: Bergen næringsråd og ti ulike næringsråd i fylket. (2500 verksemdar)

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Befolkningsprognoser avvik frå SSB – uansett rett å legge eit høgare anslag til grunn.	Til etterretning

Langsiktig mål og hovudmål	Samarbeid med næringslivet naudsynt for måloppnåing.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	<p>Lønnsame arbeidsplassar i privat sektor prioritert. Infrastruktur veg og bane særleg utfordring i eit eksportfylke.</p> <p>Bør få fleire offentlege kompetansearbeidsplassar lokalisert i Hordaland.</p> <p>Utdanningssektoren må sikre omstillingsevna. Regional plan for kompetanse og arbeidskraft blir viktig.</p> <p>Drømmeløftet til Innovasjon Norge peikar på område der Hordaland har særlege fordelar. Det samsvarar også med satsingar ved Universitetet i Bergen.</p> <p>Arealkrevjande maritime og marine næringar må få plass i planar. Eksisterande klynger bør forsterkast.</p>	<p>Presisering av lønnsame arbeidsplassar i privat sektor.</p> <p>Offentlege kompetansearbeidsplassar bør nemnast spesielt.</p> <p>Til etterretning</p> <p>Tas til etterretning og innspel til næringsplanen.</p> <p>Fokus på særlege næringar blir spelt inn til revisjon av regional næringsplan.</p>
Eit inkluderande samfunn	<p>Inkluderande samfunn er heilt avgjerande for å oppretthalda produktiviteten og gode bu- og arbeidsregionar. Arbeid til så mange som råd , uavhengig av alder, etnisitet, handicap, geografi og samfunnslag er viktigast. VTA-plassar i Vekstbedrifter bør prioriterast.</p>	<p>Endring av strategien slik at fokus på arbeid blir meir synleg.</p>
Klima- og miljøvenleg utvikling	<p>Samordna areal – og transportplanlegging ein føresetnad for god utvikling i Bergensregionen og Hordaland.</p> <p>Næringsrådet har utarbeidd ein tiltaksplan for fossilfritt Bergen i 2025. Offentleg sektor kan spela ei viktig rolle som innkjøpar, med vekt på industri- og teknologibedrifter på Vestlandet.</p> <p>Heilheitleg regional planlegging, fortsatt utbygging av kollektivtilbod i heile fylket er naudsynt. Vannvegen er underutnytta.</p>	<p>Til etterretning</p> <p>Til etterretning og innspel til klimaplanen og næringsplanen</p> <p>Blir spelt inn til regional transportplan</p>
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	<p>Positiv til målretta arbeid for Vestlandet som region. Det bør arbeidast sterkt for at Vestlandet i regionreforma sikrast vesentleg desentralisert beslutningsmakt.</p> <p>Aksen Bergen-Stavanger har eit stort potensiale i produktivtetsvekst for landet noko som bør attspeglast i areal- og transportplanar.</p>	<p>Beslutningsmakt og oppgåver vil bli tydelegare i strategien.</p> <p>Til etterretning</p>
Regional planlegging	<p>Gode og effektive planprosesser viktig for god samfunnsutvikling. Næringsalliansen representerer næringslivet i heile fylket og ber om å bli trekt inn i planprosessar</p>	<p>Til etterretning</p>

Vossaløysinga og Vaksdal næringsråd

Fråsegn ved: Vossaløysinga as og Vaksdal næringsråd

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Klimautfordringa tilseier prioritering av Bergensbanen mot aust og satsing på utbygging i knutepunkt langs banen til Voss. Kollektivtransport må samordnast. Masseoverskot må handterast på ein berekraftig måte. Eige plankontor må opprettast.	Bergensbanen til Voss som forstadsbane skal nemnast i strategien. Innspel til regional transportplan og Bergensområdeplanen. Fylgjast også opp i plan for attraktive senter.
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Fiskarlaget Vest

Fråsegn ved: Fiskarlaget vest og Fiskarlagets servicekontor as avd. Vest

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål		
Høg sysselsetjing		
Eit inkluderande samfunn		
Klima- og miljøvenleg utvikling	Viser til målsetjinga om at Norge skal vera verdens fremste sjømatnasjon. Havet ein viktig og fornybar ressurs som må ivaretas for framtida. Kvifor ikkje styrka sjøvern på linje med styrka jordvern? Land- og sjøareal må vurderast i samanheng.	Utdjupar teksten om sjørelaterte verdiar. Innspel til regional plan for areal-, natur- og kulturminneressursar
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Den Nationale Scene

Fråsegn ved: Teatersjef

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	DNS har eit sterkt ønske om å bidra til utvikling i regionen og er særleg opptatt av Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion. Regional kompetanseutvikling er viktig for å fylla teaterets rolle som relevant samfunnsdebattant, nyskaping innan kunst og merksemd	Til etterretning og innspel til kulturstrategi for Vestlandet.
Langsiktig mål og hovudmål	Langsiktige mål og hovudmål er gode og inspirerer til samarbeid. Teateret sine produksjonar er relevant for sysselsetjing, inkludering og samarbeid i ein Vestlandsregion. Teateret bidrar til å gjera Vestlandet attraktivt gjennom å tilby kunstopleving av høg kvalitet.	Til etterretning
Høg sysselsetjing	Teateret bidrar til sysselsetjing over heile Vestlandet. Styrking av frilanskunstnarar er viktig for teaterets funksjon. Teateret er godkjent lærebedrift og tilbyr smale fagfelt som kan styrke faglig breidde i regionen. Teateret har utvikla eit samarbeid med universitetet i Bergen som kan styrke begge institusjonane.	Sysselsetjing i kulturnæringar skal koma betre fram i planstrategien.
Eit inkluderande samfunn	Gir tilslutning til mål, universell utforming er ei utfordring. Likestilling mellom kjønn gjennomsyrrer repertoar og rekrutteringspraksis. Det gjeld også i høve til etnisitet. Bergen internasjonale kultursenter og Kavlifondet er ein god samarbeidspart.	Til etterretning
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	DNS er det einaste norske, nasjonale teateret som er lokalisert utanfor hovudstaden. Teateret samarbeider med ei rekkje institusjonar i Bergen og på Vestlandet, og liknande institusjonar i nabofylket. Det er mykje å hente på eit kultursamarbeid i regionen.	Til etterretning og innspel til strategi for kultur på Vestlandet.
Regional planlegging		

Funksjonshemmedes fellesforbund Hordaland

Fråsegn ved: FFO Hordaland Interessepolitisk utval

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt		
Langsiktig mål og hovudmål	Positiv til hovudmåla. Meiner desse må føre til auka fokus på funksjonshemma og kroniske sin situasjon. Universell utforming bør nedfellast som prinsipp.	Omgrepet universell utforming innarbeidast i teksten.
Høg sysselsetjing	Det bør presiserast at grupper med svak tilknytning til arbeidslivet må få særleg merksemd og tilrettelegging.	Teksten omarbeidast slik at forholdet til dette presiserast.

Eit inkluderande samfunn	<p>Handlingsplan for inkludering og mangfald må føre til auka satsing på marginaliserte grupper. Frivillige organisasjonar kan bidra med kompetanse i arbeidet.</p> <p>Det bør presiserast at alle regionsenter skal ha universell utforming, ikkje berre bør.</p>	<p>Til etterretning og innspel til handlingsplanen.</p> <p>Teksten endrast i retninga som etterspurt.</p>
Klima- og miljøvenleg utvikling		
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion		
Regional planlegging		

Forum for natur og friluftsliv , Naturvenforbundet Hordaland og Bergen og Hordaland Turlag

Fråsegn ved: Dagleg leiar og koordinator

Tema	Innspel	Merknad/Oppfølging
Generelt	Få konkrete innspel om korleis måla skal nås.	Tiltak i regional planstrategi vil konkretiserast gjennom planar med handlingsprogram.
Langsiktig mål og hovudmål	<p>Positiv til planens langsiktige mål.</p> <p>Berekraftig utvikling er ikkje tilfredsstillande definert. Meiner klima- og miljøvenleg utvikling må vera ein premiss og ikkje eit mål.</p> <p>Folkehelse bør inngå som eit hovudmål.</p>	<p>Berekraftig utvikling er definert slik dette er avgrensa i FNs kommisjonen og seinare utdjupa av regjeringa. Det vil vera for omfattande for rammene i planstrategien å ytterlegare avgrensa dette omgrepet. Det overordna omgrepet berekraft må leggjast til grunn og drøftast i tilknytning til konkret planarbeid. Klima- og miljøvenleg utvikling er ein viktig del av omgrepet, men dekkjer ikkje heile slik dette er nytta i denne strategien.</p> <p>Folkehelse er også ein del av berekraftomgrepet og er integrert i andre tema slik som det blir sett på som tenleg.</p>
Høg sysselsetjing	Etterlyser ein klar definisjon av omgrepet «Grønt skifte». Må påpeikast tydelegare at målet om høg sysselsetjing kun har eit handlingsrom innafor klima- og miljøvenleg utvikling. Bør peike på kva næringar vi skal satse på. Det bør koma klårare fram at berekraftig utvikling er målet for tema høg sysselsetjing.	Omgrepet grønt skifte og grøn konkurransekraft må definerast nærare i arbeidet med revisjon av regional næringsplan. Langsiktig mål om berekraftig utvikling og

		<p>hovudmål i planstrategien må leggjast til grunn slik som omtalt under regionale planar. Kva næringar som det eventuelt skal satsast på må også vera ein del av arbeidet med regional næringsplan.</p>
Eit inkluderande samfunn	<p>Støttar fokus på frivillige organisasjonar og offentleg støtte til desse, men formuleringa må skjerpast frå bør til <u>skal</u> prioriterast.</p> <p>Påpeikar nærfriluftsliv som ein viktig integreringsarena. Bør omtala kartleggingsarbeidet som pågår i heile fylket og at dette må vera ein premiss for vidare planlegging.</p> <p>Organisasjonane sine eksisterande tilbod bør nyttast i større grad og skreddarsaum er mogeleg. Regional plan for folkehelse bør fylgjast i kommunane og frivillige organisasjonar. Regional planstrategi bør identifisere faktorar som bør leggjast til grunn for revisjon av handlingsprogrammet for folkehelseplanen. Partnerskapsavtalar med frivillig sektor kan vera eit tiltak.</p>	<p>Vi skjerpe formuleringa.</p> <p>Vil framheva nærfriluftsliv som eit viktig lågterskeltilbod. Kartlegginga vil bli viktig innspel til regional plan for areal- natur- og kulturminneressursar.</p> <p>Innspel til revisjon av handlingsprogram for folkehelseplanen.</p>
Klima- og miljøvenleg utvikling	<p>Foreslår at tema skiftar namn til berekraftig samfunn som spelar på lag med naturen. Klima- og miljøvenleg utvikling må vera premiss for andre planar.</p> <p>Overraskande at strategien ikkje nemner at utsleppa i Hordaland er aukande, stikk i strid med det generelle målet i planen og det spesifikke regionale målet på ein nedgang på 22%. Det er behov for ein ny og meir berekraftig planstrategi. Strategien må leggja føringar i tråd med EU sin strategi om 40% reduksjon i klimagassar frå 2005 til 2030.</p> <p>Positivt med føringar for regional transportplan. Planar innan transport <u>må</u> forankrast i regional transportplan og klima- og energiplanen.</p> <p>Foreslår ei konkretisering av berekraftomgrepet som samfunnets evne til å operere innafor naturens spelereglar. Naturens tålegrensar er nærare spesifisert.</p> <p>Påpeikar at biologisk mangfald ikkje er godt nok kartlagt, lokalt og regionalt og at kommunane sin kompetanse må styrkast. Regjeringa sin politikk for biologisk mangfald må få større plass i strategien. Tiltakshavarar sitt ansvar for kvalitet i kartlegging bør belysast.</p>	<p>Berekraftomgrepet er det overordna langsiktige målet og hovudmåla vil måtta leggja dette til grunn. Foreslår ikkje endring.</p> <p>Endrar planen slik at utslippstrendane blir nemnt. Eksakte mål vil bli vurdert under revisjon av klima- og energiplanen.</p> <p>Endrar planen frå bør til skal.</p> <p>Meir utfyllande definisjon av berekraftomgrepet blir for omfattande for regional planstrategi. Rapporten om utviklingstrekk synleggjer status innan alle delane av berekraftomgrepet og kan før neste revisjon drøfte omgrepet i høve til statusrapportering.</p> <p>Innspel til regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar.</p>

	<p>Støttar forslaget om ein ny plan for areal, natur- og kulturminneressursar. Viser til eksisterande kartlegging av verdifulle landskap og friluftsområde , samt pågåande kartlegging av friluftsområde i kommunane. Påpeikar behov for strategi for samanhengande naturområde med urørt preg og behov for strategi for fjellområde og verdifulle fjordlandskap. Kunnskapsgrunnlaget må vurderast, og Berekraftig utvikling er ikkje tilfredsstillande definert.</p> <p>Ny kunnskap må gje føringar for eksisterande planar som plan for små kraftverk.</p> <p>Foreslår ein ny plan for grøn konkurransekraft i tråd med ekspertutvalet for grøn konkurransekraft. Bør omfatta Vestlandsregionen og fange opp hovudmåla i strategien. Stort potensiale for å utvikle berekraftig reiseliv, innovasjon knytt til fornybar energiteknologi og berekraftig havbruksteknologi.</p>	<p>Innspel til regional plan for areal, natur- og kulturminneressursar.</p> <p>Innspel til revisjon av regional næringsplan. Spørsmålet om planarbeidet skal omfatta Vestlandsregionen blir drøfta i samband med oppstart av planarbeid. Ikkje aktuelt med eigen plan for grøn konkurransekraft.</p>
Samarbeid i ein sterk Vestlandsregion	Ramma for samarbeidet må vera berekraftig utvikling på lag med naturen.	Til etterretning
Regional planlegging	Positiv til at ein har lagt vekt på å sikre gjennomføring av vedtekne planar og begrensa talet på nye.	Til etterretning

Hordaland fylkeskommune har ansvar for å utvikle hordalandssamfunnet. Vi gir vidaregåande opplæring, tannhelsetenester og kollektivtransport til innbyggjarane i fylket. Vi har ansvar for vegsamband og legg til rette for verdiskaping, næringsutvikling, fritidsopplevingar og kultur. Som del av eit nasjonalt og globalt samfunn har vi ansvar for å ta vare på fortida, notida og framtida i Hordaland. Fylkestinget er øvste politiske organ i fylkeskommunen.